

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« _____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ
І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ**

для студентів

спеціальності

012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми

Дошкільна освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307986
Програма № 1552/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти
С. Шуст
підпис (прізвище, ініціал)
« _____ » _____ 2024 р.

Київ-2024

Розробник: Сопова Дана Олегівна, доктор філософії, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Сопова Дана Олегівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від « 2 » січня 2024 року № 6

Голова циклової комісії *АД* Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

« _____ » _____ 2024 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи *О. Головчанська* Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи *ОК* Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 2024/2025 н.р. *АД* (*Доценко А.В.*), «29» *серпня* 2024 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/ годин	4/120	
Курс	2	3
Семестр	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	28
Модульний контроль	4	4
Підготовка і складання підсумкового контролю	15	15
Самостійна робота	13	13
Форма семестрового контролю		Іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у майбутніх вихователів компетентностей професійної педагогічної діяльності; оволодіння студентами формами і засобами, прийомами та методами навчання дітей рідної мови, спрямованими на формування мовленнєвих компетенцій у дітей, розкриття закономірностей розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах.

Завдання курсу: дисципліна спрямована на досягнення таких якостей випускника, які сприятимуть успішному проведенню різних форм роботи з дітьми в закладі дошкільної освіти з метою розвитку мовлення та формування навичок мовленнєвого спілкування, а саме:

- здатність використовувати знання з методики розвитку мовлення та навчання елементів грамоти в педагогічній діяльності;
- здатність складати мовні зразки, плани-конспекти різних форм роботи з дітьми раннього і передшкільного віку;
- здатність моделювати ситуації проведення різних форм роботи з дітьми;
- уміння встановлювати правильні взаємини з вихованцями, які сприяли б найбільш ефективному вирішенню завдань навчання і виховання, володіти прийомами професійного спілкування з колегами;
- обізнаність із передовими методиками виховання у навчально-виховному процесі в закладах дошкільної освіти;
- уміння використовувати засоби розвитку мовлення та інтелектуальних здібностей дітей з особливими освітніми потребами.

Дисципліна «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» як обов'язковий компонент освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, спеціальними та предметними компетентностями.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Модуль 3: 1, 2, 5 Модуль 4: 5, 6
ЗК-4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Модуль 1: 3, 4 Модуль 2: 1, 4, 5
Спеціальні компетентності		
СК-9	Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).	Модуль 1: 3, 4 Модуль 2: 1, 4, 5

СК-10	Здатність до розвитку мовлення у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими.	Модуль 3: 1, 2, 5 Модуль 4: 5, 6
СК-15	Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.	Модуль 1: 3, 4 Модуль 2: 1, 4, 5
СК-17	Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього і передшкільного) віку державної та іноземної мови.	Модуль 1: 3, 4 Модуль 2: 1, 4, 5
Предметні компетентності		
	Здатність доцільно використовувати засоби, форми навчання мови, методи і прийоми задля вирішення освітніх завдань в роботі з дітьми різних вікових груп.	Модуль 4: 3, 4
	Здатність добирати зміст знань про мову, враховувати вікові, індивідуально - психологічні особливості дітей, їх інтереси, потреби, нахили.	Модуль 1: 4, 5 Модуль 2: 1, 3, 5, 6
	Здатність визначати зміст мовленнєвого розвитку дітей раннього та дошкільного віку керуючись нормативно-правовою та науково-методичною базою.	Модуль 3: 3, 4, 5 Модуль 4: 1, 3, 5
	Здатність створювати розвивальне мовленнєве середовище в груповому приміщенні та на ділянці сучасного закладу дошкільної освіти	Модуль 1: 3, 5 Модуль 2: 1, 3, 4, 6
	Здатність комплексно застосовувати мовні та немовні засоби з метою комунікації, спілкування в конкретних ситуаціях, проявляти ініціативність у спілкуванні.	Модуль 3: 2, 3 Модуль 4: 5, 6
	Здатність планувати роботу з формування мовленнєвої компетенції дитини на день, тиждень, місяць, рік.	Модуль 1: 2, 3 Модуль 2: 1, 3
	Здатність творчо використовувати педагогічні технології.	Модуль 3: 4, 5 Модуль 4: 2, 3
	Здатність обирати та виготовляти дидактичний матеріал (наочний та словесний) для формування у дітей знань про мову, мовленнєвих вмінь, навичок; описувати методику його використання	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 2-6

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти:

- плануватимуть та організовуватимуть освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії (РН 2);

- окреслюватимуть завдання, форми взаємодії «родина – заклад дошкільної освіти – початкова школа» та їх реалізації в умовах закладу дошкільної освіти (РН 4);
- виявлятимуть та узагальнюватимуть результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій (РН 5);
- передбачатимуть та оцінюватимуть результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти (РН 7);
- визначатимуть завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметнопрактичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм (РН 9);
- формуватимуть компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (РН 14);
- формуватимуть національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур (РН 17);
- забезпечуватимуть формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти (РН 20).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт					
	аудиторна					
	усього	лекції	сем.	практ	п.к.	с.р.
	2	3	4	5	6	8
1	2	3	4	5	6	8
Змістовий модуль 1. Загальні основи методики розвитку мовлення.						
Тема 1. Особливості і завдання формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок	4	2		2		
Тема 2. Форми роботи з розвитку мовлення в ЗДО	4	2				2
Тема 3. Методи і прийоми формування мовленнєвого спілкування дітей передшкільного віку.	6	2	2			2
Тема 4. Методика розвитку словника.	4	2				2
Тема 5. Загальні особливості мовлення дітей передшкільного віку.	2		2			
Тема 6. Особливості проведення занять в різних вікових групах закладу дошкільної освіти.	2			2		
Модульний контроль	2				2	
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	24	8	4	4	2	6
Змістовий модуль 2. Робота з ознайомлення дітей з новим соціальним досвідом і лексичним матеріалом.						
Тема 1. Методика роботи з дидактичними картинками.	2	2				
Тема 2. Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху і пожежної безпеки.	4	2				2
Тема 3. Методика художнього читання і розповідання.	5	2				3
Тема 4. Методика виховання звукової культури мовлення.	4		2			2
Тема 5. Методика формування	2			2		

граматичної будови мови.						
Тема 6. Робота з формування умінь і навичок мовленнєвого спілкування.	2		2			
Модульний контроль	2				2	
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	21	6	4	2	2	7
<i>Разом за 4 семестр</i>	45	14	8	6	4	13
Змістовий модуль 3. Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей і навчання грамоти.						
Тема 1. Теоретичні засади формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей.	4	2				2
Тема 2. Куточок книги в ЗДО.	2	2				
Тема 3. Види театру, літературні ранки, розваги в роботі з дітьми дошкільного віку.	4	2				2
Тема 4. Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей.	4		2			2
Тема 5. Спільна робота закладу дошкільної освіти та сім'ї з розвитку мови та навчання грамоти.	2		2			
Тема 6. Планування та облік роботи з розвитку мовлення і навчання грамоти.	2			2		
Тема 7. Зміст, завдання та значення навчання грамоти дітей передшкільного віку.	2			2		
Тема 8. Прийоми навчання читання.	2			2		
Модульний контроль	2				2	
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	24	6	4	6	2	6
Змістовий модуль 4. Теорія і методика розвитку мовлення дітей у ранньому віці в навчально-мовленнєвій та художньо-мовленнєвій діяльності						
Тема 1. Загальна характеристика мовленнєвого розвитку на етапі раннього дитинства. Індивідуальні особливості дітей в мовленнєвій діяльності	4	2				2
Тема 2. Розвиток мовлення у дітей першого та другого року життя	2	2				

Тема 3. Розвиток мовлення у дітей третього року життя.	5	2				3
Тема 4. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей раннього віку. Психологічні та дидактичні умови успішного навчання мовленню дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану.	4		2			2
Тема 5. Методика роботи з поетичними творами в ЗДО.	2			2		
Тема 6. Ярмарок художніх творів для малят	2			2		
Модульний контроль	2				2	
<i>Разом за змістовим модулем 4.</i>	21	6	2	4	2	7
Разом за 5 семестр	45	12	6	10	4	13
Підготовка і складання підсумкового контролю	30					
Усього годин	120	26	14	16	8	26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні основи методики розвитку мовлення

Тема 1. Особливості і завдання формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок.

Предмет та завдання курсу. Філософські, природничі, психологічні та лінгводидактичні основи методики розвитку мовлення. Закономірності та принципи навчання дітей рідної мови. Є.І. Тихеева – основоположник методики розвитку мовлення дітей передшкільного віку. Внесок В.О. Сухомлинського в розвиток ідей методики навчання дітей рідного мовлення. Необхідність та значення спілкування матері з ще ненародженою дитиною. Становлення засобів спілкування (вербальних, невербальних) у дітей від народження до 6-7 років. Особливості розвитку фонетичних засобів мовлення: мовне дихання, фонетичний слух, артикуляція, звуковимова, сила голосу, темп, дикція, виразність. Закономірності становлення слова у дітей. Формування граматичних умінь та навичок дітей передшкільного віку. Особливості формування зв'язного мовлення у дітей передшкільного віку. Система завдань розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок дітей передшкільного віку. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення та інтелектуальних здібностей дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти.

Основні поняття теми: лінгводидактичні основи, пренатальна педагогіка, вербальні засоби спілкування, невербальні засоби спілкування, інклюзія.

Практичне заняття 1. Особливості формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок дітей передшкільного віку.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 3, 4.

Тема 2. Форми роботи з розвитку мовлення в закладі дошкільної освіти.

Форми роботи з розвитку мовлення і формування процесу спілкування у дітей передшкільного віку. Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Види занять, особливості, вимоги до них. Особливості проведення занять в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Корекційно-розвивальні заняття у вирішенні інклюзивних завдань закладу дошкільної освіти.

Основні поняття теми: процес спілкування, заклад дошкільної освіти, заняття, повсякденне життя, інклюзія, інтеграція.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5.

Тема 3. Методи і прийоми формування мовленнєвого спілкування дітей передшкільного віку.

Загальна характеристика методів формування мовленнєвого спілкування дітей. Методи ознайомлення з новим соціальним досвідом і лексичним матеріалом. Прийоми розвитку мовленнєвого спілкування у дітей. Умови успішного розвитку мовленнєвого спілкування дітей. Інклюзія як форма навчання і виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: методи навчання, наочні методи, словесні методи, практичні методи, екскурсії-огляди, інклюзія, інтеграція, діти з тяжкими порушеннями мовлення.

Семінар 1. Методи і прийоми розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 3, 7, 9.

Тема 4. Методика розвитку словника.

Особливості засвоєння слова в дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи з дітьми дошкільного віку. Принципи словникової роботи. Методи і прийоми словникової роботи з дітьми. Розвиток словника дітей в різних видах діяльності.

Основні поняття теми: словник, активний, пасивний, принципи словникової роботи, безпосередні та опосередковані методи ознайомлення з навколишнім у словниковій роботі.

Семінар 2. Загальні особливості мовлення дітей передшкільного віку.

Практичне заняття 2. Особливості проведення занять в різних вікових групах.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 7, 8, 9, 10.

Змістовий модуль 2. Робота з ознайомлення дітей з новим соціальним досвідом і лексичним матеріалом

Тема 1. Методика роботи з дидактичними картинками.

Картина як ефективний засіб розвитку зв'язного мовлення дітей передшкільного віку. Значення розглядання картини для дітей передшкільного віку. Особливості сприймання картин. Методика навчання дітей розповіданню за картинками в різних вікових групах. Складання розповіді за картиною.

Основні поняття теми: дидактична картина, зв'язне мовлення, розповідання за картиною, розумова діяльність.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 5, 8, 9, 10.

Тема 2. Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху і пожежної безпеки.

Методика ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху в різних вікових групах. Дидактичні ігри для ознайомлення з правилами дорожнього руху. Методика ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки в різних вікових групах. Роз'яснювальна робота по дотриманню правил пожежної безпеки. Знайомство з ознаками пожежі та засобами гасіння, ознайомлення з професією пожежника, з правилами поведінки під час виникнення пожежі.

Основні поняття теми: правила дорожнього руху, пожежна безпека, дидактичні ігри, правила поведінки.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 7, 8, 9, 10.

Тема 3. Методика художнього читання і розповідання.

Значення художньої літератури для виховання дітей. Завдання та зміст роботи ЗДО по ознайомленню з художньою літературою. Принципи добору літературних творів для читання та розповідання дітям. Форми роботи з книгою в ЗДО. Методика читання художніх творів на заняттях. Специфіка занять з художньої літератури, їх структура, методичні прийоми роботи. Підготовка вихователя до занять. Види бесід після художнього читання. Прийоми ознайомлення дітей з жанрами, композицією, засобами художньої виразності твору, дитячою книгою, її структурою. Складання і аналіз планів-конспектів занять (читання і розповідання дітям творів художньої літератури, вивчення віршованих творів напам'ять з дітьми дошкільного віку.) Моделювання ситуацій, проведення елементів занять.

Основні поняття теми: художня література, бесіда, жанр, композиція, дитяча книга.

Семінар 3. Методика виховання звукової культури мовлення.

Практичне заняття 3. Методика формування граматичної будови мови.

Семінар 4. Робота з формування умінь і навичок мовленнєвого спілкування.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 5, 6, 7, 8, 9.

Змістовий модуль 3. Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей і навчання грамоти.

Тема 1. Теоретичні засади формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

Види і тематика творчих розповідей. Навчання дітей складанню творчих розповідей на наочній основі. Методика навчання дітей складанню творчих розповідей на словесній основі. Складання та аналіз планів-конспектів спеціальних занять із навчання дітей словесних розповідей (із власного досвіду, творчого розповідання, переказування), їх аналіз. Моделювання ситуацій проведення елементів занять. Складання студентами текстів, ситуацій, розповідей, їх аналіз.

Основні поняття теми: творчі розповіді, художньо-мовленнєва діяльність дітей, наочність, словесні розповіді.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 6, 8, 9, 10.

Тема 2. Куточок книги в закладі дошкільної освіти.

Вимоги до куточка книги, його організація в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Методика роботи вихователя з дітьми в куточку книги. Інсценування за змістом добре відомих творів художньої літератури. Види театру, літературні ранки розваги в роботі з дітьми дошкільного віку. Виготовлення проспектів та ескізів обладнання куточка книги в дитячому садку. Добір книг для дитячої бібліотеки. Обговорення передового досвіду роботи вихователів. Робота з методичною літературою.

Основні поняття теми: куточок книги, художня література, методична література, літературні ранки.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 7, 8, 9, 10.

Тема 3. Види театру, літературні ранки, розваги в роботі з дітьми передшкільного віку.

Складання та аналіз вікторин, літературних ранків (вечорів), розваг з дітьми передшкільного віку. Перегляд відеофільмів з літературними ранками, розвагами, які проводяться в дошкільних закладах освіти. Складання студентами сценаріїв розваг, вікторин, літературних ранків, їх аналіз. Моделювання ситуацій з проведення розваг, літературних вікторин, ранків (вечорів), за складеними сценаріями.

Основні поняття теми: театр, літературний ранок, розваги, вікторини, сценарій.

Семінар 5. Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей.

Семінар 6. Спільна робота закладу дошкільної освіти та сім'ї з розвитку мови та навчання грамоти.

Практичне заняття 4. Планування та облік роботи з розвитку мовлення і навчання грамоти.

Практичне заняття 5. Зміст, завдання та значення навчання грамоти дітей передшкільного віку.

Практичне заняття 6. Прийоми навчання читання.

Основна література: 2, 3, 4. Додаткова література: 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10.

Змістовий модуль 4. Теорія і методика розвитку мовлення дітей у ранньому віці в навчально-мовленнєвій та художньо-мовленнєвій діяльності

Тема 1. Загальна характеристика мовленнєвого розвитку на етапі раннього дитинства. Індивідуальні особливості дітей в мовленнєвій діяльності.

Зміст і завдання розвитку мовлення дітей раннього віку. Необхідність спілкування з дитиною. Методи та прийоми роботи з розвитку мовлення малят. Прийоми організації індивідуальних і групових ігор-занять. Використання картинки й художньої літератури в роботі з дітьми 1-го року життя. Особливості розвитку мовлення дітей другого року життя. Розвиток мовлення на другому році життя. Характеристика розвитку мовлення дітей раннього віку, їх індивідуальні особливості. Завдання, засоби, форми роботи з розвитку мовлення дітей раннього віку. Індивідуальні особливості дітей в мовленнєвій діяльності.

Основні поняття теми: розуміння мовлення, усвідомлені слова, індивідуальні особливості тощо.

Основна література: 2, 3, 4. Додаткова література: 7, 8, 9, 10.

Тема 2. Розвиток мовлення у дітей першого та другого року життя

Необхідність свідомого батьківства, спілкування майбутніх батьків у перинатальному періоді. Значення мови в розвитку дітей раннього віку. Необхідність цілеспрямованого керівництва розвитком мовлення дітей з боку дорослих. Становлення мовленнєвої діяльності на першому році життя. Особливості підготовчого періоду; розвиток голосових реакцій, наслідування звуків мови і слів. Розвиток розуміння мовлення оточуючих, поява у дитини перших усвідомлених слів. Зміст і завдання розвитку мовлення дітей першого року життя. Необхідність спілкування з дитиною. Методи та прийоми роботи з розвитку мовлення малят. Прийоми організації індивідуальних і групових ігор-занять. Використання картинки й художньої літератури в роботі з дітьми 1-го року життя. Особливості розвитку мовлення дітей другого року життя. Розвиток мовлення на другому році життя. Характеристика розвитку мовлення дітей другого року життя. Завдання розвитку мовлення дітей 2-го року життя. Форми роботи з розвитку мовлення дітей другого року життя. Методика проведення занять, їх види. Прийоми навчання.

Основні поняття теми: передумови мовного розвитку: голосові реакції; підготовчий період: слухове, зорове зосередження; крик, гукання, гулення, белькіт, наслідування; розуміння мовлення, усвідомлені слова, ігри-заняття, дидактичні ігри, розігрування утішок, розповіді-бесіди, інсценовані покази.

Основна література: 2, 3, 4. Додаткова література: 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10.

Тема 3. Розвиток мовлення у дітей третього року життя.

Базисна характеристика розвитку мовлення дітей третього року життя. Спілкування як важлива умова розвитку активного мовлення дітей. Огляд перших педагогічних

праць з проблем розвитку мовлення і навчання дітей мови. Погляди Я.А. Коменського на навчання дітей рідною мовою. І. Срезневський та його книга «Про вивчення рідної мови взагалі та особливо в дитячому віці». Зміст, завдання, форми, методи та прийоми роботи розвитку мовлення у дітей третього року життя. Використання картинки й художньої літератури в роботі з дітьми третього року життя. Розвиток мовлення дітей раннього віку в сім'ї.

Основні поняття теми: зміст завдання, звуковимова, фонематичний слух, наслідування; розуміння мовлення, усвідомлені слова, ігри-заняття, спостереження, екскурсії-огляди, дидактичні ігри, розігрування утішок, розповіді-бесіди, інсценовані покази.

Семінар 7. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей раннього віку. Психологічні та дидактичні умови успішного навчання мовленню дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану.

Практичне заняття 7. Методика роботи з поетичними творами в ЗДО.

Практичне заняття 8. Ярмарок художніх творів для малят.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 7, 8, 9, 10.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль I		Модуль II		Модуль III		Модуль IV	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	3	3	3	3
Відвідування семінарів	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	1	1	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	1	10	3	30	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15	3	15
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	88	-	76	-	98	-	76
Максимальна кількість балів: 338									
Розрахунок коефіцієнта: 5,63									

6.2. Критерії оцінювання виконання практичних та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується-недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.3. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Тема і завдання	Кількість годин	Бали
1.	Тема 1. Форми роботи з розвитку мовлення в закладі дошкільної освіти. Опрацювати наступні питання: 1. Закономірності розвитку і навчання дітей рідної мови; 2. Принципи навчання дітей рідної мови. 3. Інтеграція та адаптація дітей з порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти. Головний принцип інклюзії.	2	5
2.	Тема 2. Методи і прийоми формування мовленнєвого спілкування дітей передшкільного віку. Опрацювати наступні питання: 1. Наочне навчання, реалізація положень К. Д. Ушинського на сучасному етапі. 2. Є. І. Тихеева - засновник сучасної методики розвитку мовлення дітей передшкільного віку. 3. Законспектувати праці видатного педагога Я. А.	2	5

	Коменського «Материнська школа» та «Видимий світ у малюнках».		
3.	Тема 3. Методика розвитку словника. Опрацювати наступні питання: 1. Сучасні дослідження методики розвитку словника дітей передшкільного віку. 2. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності дітей передшкільного віку (дослідження Гавриш Н. В.). 3. Опрацювати книгу К. Чуковського «Від 2 до 5». Виписати приклади дитячого словотворення	2	5
4.	Тема 4. Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху і пожежної безпеки. Опрацювати наступні питання: 1. Форми навчання дітей рідної мови. 2. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення дітей з особливими освітніми потребами.	2	5
5.	Тема 5. Методика художнього читання і розповідання. Проаналізувати програми виховання і навчання дітей передшкільного віку «Розвиток українського мовлення у дошкільників», «Дитина», Базовий компонент дошкільної освіти, «Дитина в дошкільні роки», Базова програма розвитку дитини передшкільного віку «Я у Світі», «Мовленнєвий компонент дошкільної освіти» з метою виявлення наявності в них завдань щодо розвитку формування навичок діалогічного мовлення.	3	5
6.	Тема 6. Методика виховання звукової культури мовлення. Опрацювати наступні питання: 1. Ознайомлення з творами художньої літератури у дошкільному закладі освіти. 2. Художня література як засіб навчання дітей рідної мови. 3. Прийоми роботи з казкою та малими формами контролю.	2	5
7.	Тема 7. Теоретичні засади формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей. Опрацювати наступне питання: Значення засвоєння граматичної будови мови для загального та мовленнєвого розвитку дитини.	2	5
8.	Тема 8. Види театру, літературні ранки, розваги в роботі з дітьми дошкільного віку. Опрацювати наступні питання: 1. Особливості розвитку словника дітей на різних вікових етапах. 2. Виписати типові помилки звуковимови дітей.	2	5
9.	Тема 9. Робота з формування досвіду творчої діяльності розвитку мовленнєвих здібностей дітей. Опрацювати наступні питання: 1. Види та класифікація театрів, значення їх у вихованні дітей 2. Навчання дітей грамоти. Методика М. Зайцева.	2	5

10.	Тема 10. Загальна характеристика мовленнєвого розвитку етапів раннього дитинства. Індивідуальні особливості дітей мовленнєвій діяльності. Опрацювати наступні питання: 1. Навчання дітей розповіді за картиною. Сучасні дослідження Н. В. Гавриш. 2. Навчання дітей передшкільного віку розповіді за ілюстраціями. (дослідження Білан О. І.)	2	5
11.	Тема 11. Розвиток мовлення у дітей третього року життя. 1) Опрацювати наступні питання: 1.Методика проведення занять з навчання дітей старшого передшкільного віку творчому розповіданню. 2.Структурні компоненти заняття та методичні прийоми формування умінь творчого розповідання. 2) Охарактеризуйте психологічні та дидактичні умови успішного навчання монологічному мовленню дітей дошкільного віку умовах воєнного стану.	3	5
12.	Тема 12. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей раннього віку. Опрацювати наступне питання: 1. Мовленнєва готовність дітей до навчання в школі. Сучасні дослідження (Шиліна О. С.).	2	5
Разом		26	60

Самостійна робота студентів включає опрацювання даних питань та їх конспектування. Оцінювання за тему здійснюється за 5-бальною шкалою. При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми.

Критерії оцінювання виконання самостійних робіт

Критерії оцінювання за 5 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль знань проводиться після вивчення модулю, що реалізується відповідними формами навчального процесу. Проміжний (модульний) контроль проводиться у передбачений графіком навчального процесу час. Студент має право на

повторне здавання модульного контролю з метою підвищення рейтингу. Повторне здавання, як правило, проводиться протягом тижня після здавання модульного контролю за графіком навчального процесу.

Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт

Критерії оцінювання за 25 бальною шкалою

Розробляється викладачем в залежності від фактичного навчального матеріалу та з врахуванням «Критеріїв оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті».

Оцінка за виконання підсумкового модульного контролю - 25 балів, тобто за кожне виконане завдання - 1 бал.

Рівень знань студентів визначається за такою шкалою:

- I – Початковий – до 7 балів
- II – Середній – з 8 до 13 балів
- III – Достатній – з 14 до 19 балів
- IV – Високий – з 20 до 25 балів

6.5.Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення семестрового контролю – письмовий іспит (виконання тестових завдань різної складності, письмові відповіді на два теоретичні питання). Тривалість проведення іспиту – 2 академічні години. Максимальна кількість набраних балів – 40. Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – 15 балів; виконання теоретичних завдань – 25 балів).

6.6. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю

1. Визначте зміст та завдання методики розвитку мовлення та навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку як наукової дисципліни.
2. Визначте філософські, природничі, психологічні та лінгводидактичні основи методики розвитку мовлення.
3. Обґрунтуйте та охарактеризуйте закономірності та принципи розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови.
4. Проаналізуйте специфіку проведення занять для дітей дошкільного віку з формування граматичної правильності мовлення.
5. Доведіть, що переказ літературних творів є одним з дієвих методів розвитку монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку.
6. Розкрийте сутність методики виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку.
7. Обґрунтуйте значення мови в розвитку дітей раннього віку та доведіть необхідність цілеспрямованого керівництва розвитком мовлення дітей з боку дорослих.
8. Визначте і охарактеризуйте методичні прийоми ознайомлення дітей зі складом та поділом слів на склади.
9. Розкрийте особливості формування монологічної компетентності у дітей дошкільного віку.
10. Назвіть форми роботи з розвитку мовлення в дошкільному навчальному закладі та розкрийте специфіку їх використання в різних вікових групах.

11. Класифікуйте види занять з розвитку мовлення та ознайомлення з навколишнім середовищем, визначте вимоги до них.
12. Обґрунтуйте особливості методики проведення бесід з дітьми старшого дошкільного віку.
13. Визначте особливості методики проведення занять з розвитку мовлення та ознайомлення з навколишнім середовищем в різних вікових групах дошкільного навчального закладу.
14. Доведіть необхідність використання технічних засобів навчання в практиці роботи дошкільного навчального закладу щодо мовленнєвого розвитку дітей.
15. З'ясуйте особливості формування граматичної правильності мовлення у дітей раннього віку.
16. Доведіть, що бесіда є одним із дієвих методів розвитку діалогічної компетентності дітей дошкільного віку.
17. Визначте зміст та завдання методики розвитку мовлення та навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку як наукової дисципліни.
18. Розкрийте особливості методики навчання дітей розповіданню за дидактичними картинками.
19. Схарактеризуйте форми спілкування дитини з дорослим в ранньому віці.
20. Розкрийте особливості методики навчання дітей складанню творчих розповідей на наочній основі.
21. Доведіть, що спілкування є важливою умовою розвитку активного мовлення дітей дошкільного віку.
22. Визначте вимоги до куточка книги та особливості його організації в різних вікових групах дошкільного навчального закладу.
23. Розкрийте значення розглядання картини для розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку.
24. Проаналізуйте особливості методики розглядання дидактичних картин з дітьми старшого дошкільного віку.
25. Визначте особливості методики ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху в різних вікових групах.
26. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення дітей третього року життя.
27. Розкрийте особливості методики ознайомлення дітей різних вікових груп з правилами пожежної безпеки.
28. Розкрийте особливості засвоєння дітьми дошкільного віку віршованих творів та прийоми заучування віршів.
29. Визначте специфіку роботи, спрямованої на вивчення малих фольклорних жанрів, на заняттях з розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
30. Проаналізувати специфіку розглядання художніх картин як одного з методів розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
31. Сплануйте заняття «Український національний одяг» для дітей II молодшої та старшої групи. Визначте особливості методичного супроводу заняття в обох вікових групах (у контексті порівняння).

32. Складіть план-схему мовленнєвого заняття на тему: «Розповідання казки (на вибір студента)». *Умова:* під час розповідання казки імітувати голоси тварин, що згадуються в ній. Визначте вікову групу. Доберіть на заняття твори художньої літератури природничої тематики про тварин.
33. Складіть план-конспект заняття із ознайомлення з правилами пожежної безпеки. За програмою «Дитина» доберіть твори художньої літератури до заняття такого виду.
34. Складіть план-конспект заняття з навчання грамоти, одним із завдань якого є підготовка руки дитини до письма. За програмою «Дитина» доберіть дидактичні ігри чи вправи, що можна використати в ході такого заняття.
35. Складіть план-конспект заняття з розвитку мовлення для I молодшої групи з використанням дидактичних вправ «Назви предмет», «Вгадай по голосу».
36. Складіть план-конспект заняття для середньої групи на тему «Переказ української народної казки «Рукавичка».

6.7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти»

Разом: 90 год, лекції –26 год, практичні заняття –16 год, семінарські заняття – 14 год.,

модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 26 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.					
Назва модуля	Загальні основи методики розвитку мовлення				Робота з ознайомлення дітей з новим соціальним досвідом і лексичним матеріалом					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Особливості і завдання формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок.	Форми роботи з розвитку мовлення в ЗДО	Методи і прийоми формування мовленнєвого спілкування дітей передшкільного віку.	Методика розвитку словника.	Методика роботи з дидактичними картинками	Ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху і пожежної безпеки.	Методика художнього читання і розповідання			
Теми семінарських занять			Методи і прийоми розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.	Загальні особливості мовлення дітей передшкільного віку.				Методика виховання звукової культури мовлення		Робота з формування умінь і навичок мовленнєвого спілкування
Теми практичних занять	Особливості формування комунікативно-мовленнєвих і навичок дітей передшкільного віку.			Особливості проведення занять в різних вікових групах.					Методика формування граматичної будови мови	
Самостійна робота	15 балів				15 балів					
Поточний контроль	Модульна контрольна робота 1.				Модульна контрольна робота 2.					

Модулі	Змістовий модуль 3.							Змістовий модуль 4					
Назва модуля	Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей і навчання грамоти							Теорія і методика розвитку мовлення дітей у ранньому віці в навчально-мовленнєвій та художньо-мовленнєвій діяльності					
Лекції	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Теми лекцій	Теоретичні засади формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей.	Куточок книги в закладі дошкільної освіти.	Види театру, літературні ранки, розваги в роботі з дітьми передшкільного віку.					Загальна характеристика мовлення на етапі раннього дитинства. Індивідуальні особливості дітей в мовленнєвій діяльності	Розвиток мовлення у дітей першого та другого року життя	Розвиток мовлення у дітей третього року життя.			
Теми семінарських занять			Робота з формування досвіду творчої діяльності в розвитку мовленнєвих здібностей дітей.	Спільна робота закладу дошкільної освіти та сім'ї з							Методика розвитку зв'язного мовлення у дитини раннього віку.		
Теми практичних занять					Планування та облік роботи з розвитку мовлення і навчання грамоти.	Зміст, завдання та значення навчання грамоти дітей передшкільного віку.	Прийоми навчання читання.					Методика роботи з поступовими творами в ЗДО.	Ярмарок художніх творів дітей.
Самостійна робота	15 б.							15 б.					
Поточний контроль	Модульна контрольна робота 1.							Модульна контрольна робота 2.					
Підсумковий контроль	Іспит												

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Богуш, А.М. Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами поетичного гумору [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.М.Богуш, І.Попова. - К.: Слово, 2017. - 200 с.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах [Текст]: підручник / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш. - 2-ге вид. доп. - К.: Слово, 2018. - 704 с.
3. Богуш, А.М. Перші кроки грамоти: передшкільний вік [Текст]: навч. посіб. / А.М.Богуш, Н.В.Маліновська. - К. : Слово, 2018. - 424 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти [Текст] / [наук. керівн.: А.М.Богуш, дійсний член НАПН України, проф. д-р пед. наук; авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П. та ін.] - К.: Видавництво, 2017. – 26 с.
5. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія [Текст]: навч. посіб. для студ. вищих навч. педагог. закл. / упоряд.: А.М. Богуш част. 1 та 2. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017.

Додаткова:

1. Богуш А.М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі [Текст]: підручник / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш. - К.: Слово, 2019. - 408 с.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти [Текст] / Алла Михайлівна Богуш. – Одеса: Ярослав, 2020
3. Богуш, А.М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.М.Богуш, Н.Гавриш. - 3-ге вид. перероб. та доп. - К.: Слово, 2018. – 302 с.
4. Богуш, А.М. Мовленнєво-ігрова діяльність: мовленнєві ігри, ситуації, вправи [Текст]: навч. посіб. / А.М.Богуш, Н.І.Луцан. - 2-ге вид. доп. - К.:Слово, 2017. -304с.
5. Гавриш Н.В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільників [Текст] / Н.В. Гавриш – К.: Видавничий дім «Шкільний світ», 2020.
6. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років [Текст] / [наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк, К.І. Волинець]. - К., 2019.
7. Ігрова діяльність в дошкільній освіті п'ятирічних дітей [Текст]: навч.-метод. посіб. / [за заг. Ред. проф. Кудикіної Н.В.] – К.: Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – 250 с.: іл.
8. Кудикіна Н.В. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей [Текст] / Надія Василівна Кудикіна // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: навч.-метод. посіб. / за ред. Г.С.Тарасенко. – К. : ВД «Слово», 2020. – С. 11-25.
9. Лихолетова В.К. Шляхи формування зв'язного мовлення в дітей дошкільного віку [Текст] / В.К. Лихолетова - Луцьк, ВДУ, 2019.
10. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» [Текст] / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька ; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352с.